

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№4(4)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 230 sahifa,
22-aprel, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Pedagog kadrlar tayyorlashda microteaching metodining tashkiliy asoslari va uni samarali qo'llash mexanizmlari.....	10
<i>Abdiqayumova Malika</i>	
Ijtimoiy pedagogik faoliyatning bolalarning moslashuv ko'nikmalarini shakllantirishdagi o'rni	14
<i>Abdullayeva Yulduz Qurbon qizi, Xudayberdiyeva Zilola Azamat qizi</i>	
Talabalarning og'zaki nutqini interfaol usullar yordamida rivojlantirish	18
<i>Atamirzayeva Ezoza</i>	
English Language Barriers Among Rural Ecotourism Guides in Uzbekistan	22
<i>Aminova Asilaxon Sobir qizi</i>	
Совершенствование методов обучения студентов эффективному управлению временем на основе тайм-менеджмента.....	25
<i>Уразова М. Б., Абатова У. Б.</i>	
Zamonaviy ta'limda innovatsion pedagogik texnologiyalarning o'rni va samaradorligi	30
<i>Xurramova Dilso'z Baxtiyor qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'yin asosida ta'limni tashkil etishning pedagogik ahamiyati.....	33
<i>Gaipova Akjunis Qayratovna</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda o'zini o'zi tashkil etish tushunchasi va uning pedagogik mohiyati.....	37
<i>Alimov Bekzod Nematovich</i>	
O'qituvchilarning uzluksiz kasbiy rivojlanish tadbirlarini maktab darajasida boshqarishning integratsiyalashgan yondashuvi	41
<i>Ahadova Mushtariybonu Akmal qizi</i>	
Talabalarning tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishda innovatsion yondashuvlar	48
<i>Xurramova Sanobar Mahmatmurod qizi</i>	
Pedagogical Integration as a Factor of Humanization in Professional Teacher Education	53
<i>Yusupova Mukhabbat Anatolyevna</i>	
Yoshlarda iqtisodiy tafakkur shakllanishida etnik muhitning ta'siri.....	58
<i>Erkinova Sevara Najmiddin qiz</i>	
Innovative Approaches to Teaching English in Higher Education: a Methodological Study	61
<i>Gulsara Khakimova</i>	
Bo'lajak pedagoglarda kognitiv faollikni rivojlantirishda neyropedagogika asoslari.....	63
<i>Hikmatova Jamila Fatox qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi aqli zaif bolalarning eshituv idrokini rivojlantirish texnologiyalari.....	68
<i>I. S. Xamrayeva, Nuriddinova Muxayyo Ishxodjayevna</i>	
Badiiy matn asosida nutqiy ko'nikmalar va ijodiy tafakkur integratsiyasini ta'minlash metodikasi	73
<i>Jo'rayeva Sevinch Abdialim qizi</i>	
Etnopedagogik muhitda maktabgacha katta yoshdagi bolalarning nutqini rivojlantirish.....	77
<i>Murodova Farangis G'anisherovna</i>	
Malaka oshirish jarayonida muammoga asoslangan o'qitish vositasida MTT tarbiyachilarining 4K ko'nikmasini rivojlantirish texnologiyasi	81
<i>Ravshanova Xafiza Komilovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida xalq og'zaki ijodi vositalaridan (ertak, maqol, qo'shiq, afsona, doston va boshqalar) foydalanishning nazariy asoslari, xalqaro va milliy tajribasi	85
<i>Tog'ayeva Munisa Muxammadiyevna</i>	
Akademik ko'nikmalarni rivojlantirish asosida kelajakdagi o'qituvchining kasbiy kompetensiyasini shakllantirish	89
<i>Tursunova Elmira Ulug'bekovna, Rayimova Mushtariy Raup qizi</i>	
Sensor integratsiya autizm spektori buzilishi bo'lgan bolalarning xulq-atvor va hissiy holatiga ta'siri.....	91
<i>Xamidova Muyassar Polsaidovna, Abdullayeva Muslima Shovkat qizi</i>	

Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining mantiqiy fikrlashini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	96
<i>Xoshimova Dilobar Kuchkarovna, Nortosheva Dildora Orif qizi, Avazmurodova Mehribon Sharif qizi</i>	
Инновационная методика нравственного воспитания в начальных классах: подход межпредметной интеграции	101
<i>Улугмурадова Шохсанам</i>	
Shaxs o'z-o'zini anglashining ijtimoiy-psixologik jihatlari	105
<i>Bobonazarov Oybek Shoyim o'g'li</i>	
Samarqand arxitektura-qurilish instituti va shahar infratuzilmasi rivojlanishi o'rtasidagi bog'liqlik (1950–1990yy).....	108
<i>Abulqosimova Dildora Asrorovna, O'ralov Sodiqjon</i>	
Tabiatshunoslik darslarida steam yondashuvi asosida ta'limni tashkil etish metodlari	111
<i>Gulnora Narmatova Tojiyevna</i>	
AI-Mediated Coil in Oral English Teacher Education: a Didactic Model for Developing Intercultural Communicative Competence.....	115
<i>Mukhammadiyeva Khalima Saidakhmadovna</i>	
Pedagogik faoliyatda kasbiy stress jarayonining ijtimoiy psixologik xususiyatlari	119
<i>Xotamova Madinabonu Iloxmon qizi</i>	
Pedagogik mahorat fani asosida bo'lajak o'qituvchilarning refleksiv ko'nikmalarini rivojlantirish texnologiyalari.....	123
<i>Xurramova Mohidil Baxtiyorovna</i>	
Bo'lajak kutubxonachilarda ilm-fanga oid bilimlarni o'zlashtirish malakasini shakllantirish	126
<i>O'rozov Abdurasul Norboyevich</i>	
Методологические подходы к развитию духовно-творческого потенциала детей младшего школьного возраста	130
<i>Хасанова Гулшод Касимовна</i>	
Pedagogik ta'lim transformatsiyasida talabalarning tadqiqotchilik kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyasi.....	134
<i>Rustamova Shoxista Omonjonovna</i>	
O'rta maktab yoshidagi o'quvchilarda voleybol mashg'ulotlarining psixoemotsional holat va ijtimoiy faollikka ta'siri	138
<i>Xonimqulova Durdona</i>	
Farzandlar tarbiyasida otalik va onalik hissining shakllanishining o'ziga xosligi	141
<i>Tursunboyeva Gavharoy Abdivohid qizi</i>	
O'quv jarayonida raqamli kontent (elektron darslik, multimedia materiallari) yaratish texnologiyalari.....	145
<i>Quvatov Shuxrat Akmurodovich, Rashidov Anvarjon Sharipovich</i>	
Scratch dasturida harflarni vizuallashtirish orqali 1-sinf o'quvchilarining tasavvurlarini rivojlantirish usullarini takomillashtirish.....	150
<i>Normurodova Sadoqat Xoliqulovna</i>	
Vaqttni boshqarish hamda to'g'ri taqsimlashning pedagog hayoti va faoliyatidagi ahamiyati.....	155
<i>Tursunova Nilufar</i>	
Sun'iy intellektning ingliz tili o'qitishdagi roli	159
<i>Burxonova Aziza Ikhtiyorovna, Negova Feruza Sharifovna</i>	
Разработка системы адаптивной генерации контрольных вопросов из учебных материалов на узбекском языке на основе гибридного подхода ИИ и таксономии блума	162
<i>Бегалиев Жалолиддин Камолиддинович, Маматов Ислонбек Ильесович</i>	
Применение данных беспилотной авиации для обновления картографических данных	168
<i>Хакимов Дониёр Бахтиёр угли, Бурунова Муниса Баходировна</i>	
The Role and Significance of the Acemological Approach in the Managerial Activity of School Principals.....	172
<i>Normurodova Aziza Zuxriddin qizi</i>	
Bo'lajak pedagoglarda tarbiya darslarini samarali tashkil etishga o'rgatish: mazmuni, shakli va metodlari ..	178
<i>Sheraliyeva Nasiba Alimkulovna</i>	

Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy xulq-atvorni shakllantirishda ota-ona tarbiya uslublarining pedagogik imkoniyatlari.....	184
<i>Ashurova Aziza Erkinovna</i>	
Mintaqaviy sanoat korxonalarining biznes jarayonlarini tahlil qilish va baholashning zamonaviy usullari (BPM, Lean, Six Sigma yondashuvlari misolida)	188
<i>Azimova Maxfuza Rashidovna</i>	
O'zbekistonda turli etnik guruhlarda mehnat motivatsiyasining qiyosiy tahlili.....	193
<i>Erkinova Sevara Najmiddin qizi, Saidakbarova E'zozaxon Muzaffar qizi</i>	
"Geogebra" dasturi yordamida geometriya va matematik analiz kursini o'qitishda vizual tafakkurni rivojlantirish metodikasi.....	196
<i>Fayzullayeva E'zoza O'tkir qizi</i>	
Umumta'lim maktablarida raqamli transformatsiya texnologiyalarini qo'llashning zarurati.....	200
<i>Musurmanova Shodiya Xolmurotovna</i>	
Raqamli ta'lim texnologiyalari va sun'iy intellekt asosida ta'lim jarayonini takomillashtirish	204
<i>O'ktamov Madadjon O'ktam o'g'li, Boymurodova Shahzoda Alisher qizi</i>	
Gimnastikada akrobatik mashqlarni rivojlantirish metodikasi	208
<i>Raxmatova Nodira Muxtorjon qizi</i>	
Suggestiv metodlar asosida xulqi og'ishgan bolalar uchun tarbiyaviy mashg'ulotlarni loyihalash	212
<i>Shermatova Manzura Ikromjanovna</i>	
Tabaqalashtirilgan yondashuv asosida tayyorlov guruh tarbiyalanuvchilarini maktab ta'limiga tayyorlash ...	216
<i>Sanayeva S. B., Toshqulova Z. U.</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida ekologik tafakkurni rivojlantirishning dolzarbligi.....	220
<i>Yaxshiboyeva Nargiza Rustamqulovna</i>	
Понятие искусственного интеллекта в контексте образования и его педагогические функции	224
<i>Каримова Сабина Собировна</i>	

O'ZBEKISTONDA TURLI ETNIK GURUHLARDA MEHNAT MOTIVATSIYASINING QIYOSIY TAHLILI

Erkinova Sevara Najmiddin qizi

Nizomiy nomidagi O'zMPU mustaqil tadqiqotchisi
EMU University "Ijtimoiy fanlar kafedrası"
psixologiya fanlari o'qituvchisi

Orcid id: 0009-0007-3458-4891

Saidakbarova E'zozaxon Muzaffar qizi

Toshkent EMU Universiteti "Psixologiya" yo'nalishi talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada O'zbekistonda turli etnik guruhlarda mehnat motivatsiyasining shakllanish omillari qiyosiy tahlil qilinadi. Tadqiqotda mehnat motivatsiyasiga ta'sir etuvchi asosiy omillar sifatida oilaviy qadriyatlar, til muhiti, ta'lim sifati, gender me'yorlari, ijtimoiy tarmoqlar va bandlik imkoniyatlari ko'rib chiqiladi. Maqola ikkilamchi tahlil asosida tayyorlangan bo'lib, unda UNICEF, ILO va O'zbekistonning normativ-huquqiy hujjatlaridan foydalanilgan. Tahlil natijalari mehnat motivatsiyasidagi farqlar etnik mansublikning o'zi bilan emas, balki til, hudud, ta'limga kirish, oilaviy intizom va ijtimoiy stereotiplar bilan ko'proq bog'liqligini ko'rsatadi. Tadqiqot natijalari yoshlar bandligi va kasbga yo'naltirish siyosatini hududiy-etnomadaniy xususiyatlarni hisobga olgan holda takomillashtirish zarurligini asoslaydi.

Kalit so'zlar: mehnat motivatsiyasi, etnik guruhlar, yoshlar, bandlik, kasb tanlash, til muhiti, oilaviy qadriyatlar, ta'lim, gender me'yorlari, O'zbekiston.

Abstract: This article presents a comparative analysis of labour motivation among different ethnic groups in Uzbekistan. The study examines family values, language environment, quality of education, gender norms, social networks, and employment opportunities as key factors shaping labour motivation. The paper is based on secondary analysis and uses UNICEF, ILO, and Uzbek legal-policy documents as its main sources. The findings show that differences in labour motivation are linked less to ethnicity itself and more to language, region, access to education, family discipline, and social stereotypes. The article argues for improving youth employment and career-guidance policies in Uzbekistan by taking regional and ethnocultural characteristics into account.

Key words: labour motivation, ethnic groups, youth, employment, career choice, language environment, family values, education, gender norms, Uzbekistan.

Аннотация: В данной статье представлен сравнительный анализ трудовой мотивации среди различных этнических групп в Узбекистане. В исследовании рассматриваются семейные ценности, языковая среда, качество образования, гендерные нормы, социальные сети и возможности занятости как ключевые факторы, формирующие трудовую мотивацию. Статья основана на вторичном анализе и опирается на материалы UNICEF, ILO, а также нормативно-правовые документы Узбекистана. Результаты показывают, что различия в трудовой мотивации в меньшей степени связаны с самой этнической принадлежностью, а в большей степени – с языком, регионом, доступом к образованию, семейной дисциплиной и социальными стереотипами. В статье обосновывается необходимость совершенствования политики занятости молодежи и профессиональной ориентации в Узбекистане с учетом региональных и этнокультурных особенностей.

Ключевые слова: трудовая мотивация, этнические группы, молодежь, занятость, выбор профессии, языковая среда, семейные ценности, образование, гендерные нормы, Узбекистан.

KIRISH

Mehnat motivatsiyasi insonni ishlashga undovchi ichki va tashqi omillar majmuidir. U daromad olish istagi, oilaga yordam berish, ijtimoiy mavqe topish, kasbiy o'sish, o'zini namoyon qilish va mustaqil hayot qurish kabi maqsadlarni o'z ichiga oladi. Yoshlar orasida mehnat motivatsiyasini o'rganish bugungi kunda alohida ahamiyatga ega, chunki O'zbekistonda yoshlar aholining juda katta qismini tashkil etadi. UNICEFning "Youth of Uzbekistan: Challenges and Prospects" tadqiqoti 14–30 yosh oralig'idagi 4 458 respondent va 24 fokus-guruh asosida o'tkazilgan bo'lib, mamlakatda yoshlar ulushi juda yuqori ekanini ko'rsatadi. Shu hisobot yoshlarning ta'lim, bandlik va kelajak rejaları ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyot uchun hal qiluvchi ekanini ta'kidlaydi.

Mavzu O'zbekistonning ko'p millatli ijtimoiy tarkibi sababli yanada dolzarblashadi. UNICEFning 2024-yilgi vaziyat tahlilida ayrim etnik guruhlar, jumladan tojik, rus, qoraqalpoq va lyuli/roma bolalari ta'lim va ijtimoiy ishtirok nuqtayi nazaridan nisbatan zaif qatlam sifatida qayd etilgan. Hisobotda ayrim guruhlarda maktab qatnovi ko'rsatkichlari o'zbek bolalariga nisbatan pastroq ekani ham ko'rsatilgan. Bu holat mehnat motivatsiyasiga ham bilvosita ta'sir ko'rsatishi mumkin, chunki ta'lim va ijtimoiy ishtirok darajasi ishga munosabat, kasb tanlovi va mehnatga tayyorgarlikni shakllantiradi.

Global darajada ham yoshlar bandligi muammosi saqlanib qolmoqda. ILO ma'lumotiga ko'ra, 2023-yilda dunyoda yoshlar ishsizlik darajasi 13 foizni, ishsiz yoshlar soni esa 64,9 millionni tashkil etgan. Bu ko'rsatkichlar yoshlar mehnat motivatsiyasini kuchaytirish va uni ijtimoiy muhit bilan birga tahlil qilish zarurligini ko'rsatadi.

Mazkur maqolaning maqsadi O'zbekistonda turli etnik guruhlarda mehnat motivatsiyasiga ta'sir etuvchi omillarni qiyosiy tahlil qilish va ularning umumiy hamda farqli jihatlarni aniqlashdan iborat.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur maqola ikkilamchi tahlil asosida tayyorlandi. Tadqiqotda UNICEF Uzbekistan'ning 2020-yilgi "Youth of Uzbekistan: Challenges and Prospects" hisobotidan, UNICEFning 2024-yilgi "Situation Analysis of Children and Adolescents in Uzbekistan" tahlilidan, ILOning "Global Employment Trends for Youth 2024" hisobotidan hamda O'zbekistonning yoshlarga oid siyosiy-huquqiy hujjatlaridan foydalanildi.

Tahlilda qiyosiy yondashuv va kontent-tahlil usuli qo'llanildi. Etnik guruhlar o'rtasidagi mehnat motivatsiyasini to'g'ridan-to'g'ri o'lchovchi keng ochiq statistik baza yetarli emasligi sababli, qiyos asosan quyidagi omillar orqali olib borildi: til muhiti, ta'limga kirish, oilaviy me'yorlar, gender qarashlari, bandlik imkoniyatlari va ijtimoiy tarmoqlar. Shu bois maqoladagi qiyosiy xulosalar etnik mansublikning o'zidan ko'ra, unga tutash ijtimoiy omillar asosida berildi. Bu yondashuv mavjud manbalar xarakteriga mos keladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tahlil natijalari shuni ko'rsatdiki, O'zbekistonda yoshlar mehnat motivatsiyasining umumiy bazasi, avvalo, iqtisodiy xavfsizlik va oilaviy mas'uliyat bilan bog'liq. UNICEF tadqiqotida yoshlar ta'limdan keyin real ish topish, barqaror daromadga ega bo'lish, amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish va hayotga tayyorlovchi bilim olishni muhim deb hisoblagani qayd etilgan. Tadqiqot ishtirokchilari rus tili, biznes savodxonligi va amaliy kasbiy tayyorgarlikni mehnat bozorida muvaffaqiyat uchun zarur deb baholagan. Bu esa yoshlar mehnat motivatsiyasi idealistik emas, balki amaliy va natijaga yo'naltirilgan xarakterga ega ekanini ko'rsatadi.

Ikkinchi natija shundaki, til muhiti turli guruhlarda mehnat motivatsiyasining turlicha shakllanishiga olib kelishi mumkin. UNICEFning 2020-yilgi tadqiqotida yoshlar rus tilini bilish ish topish imkoniyatini oshirishini, ayrim hollarda esa mehnat migratsiyasi va yuqoriroq daromad uchun muhim vosita ekanini ta'kidlagan. Shundan kelib chiqib aytish mumkinki, oilada yoki hududda qaysi til ko'proq ishlatilishi yoshning o'z oldiga qo'ygan mehnat maqsadlariga ham ta'sir qiladi. Ba'zi guruhlarda davlat ishiga intilish kuchli bo'lsa, boshqalarida til va tarmoq imkoniyatlari sabab xususiy sektor yoki migratsion mehnat jozibalroq bo'lishi mumkin. Bu yerda farq etnik mansublikning o'zidan emas, balki til kapitalidan kelib chiqadi.

Olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda turli etnik guruhlarda mehnat motivatsiyasini tushuntirishda etnik mansublikning o'zini asosiy sabab sifatida ko'rsatish to'liq ilmiy asosli emas. Mehnat motivatsiyasidagi farqlar ko'proq til muhiti, oilaviy intizom, ta'limga kirish imkoniyati, gender me'yorlari va ijtimoiy tarmoqlar bilan bog'liq holda namoyon bo'ladi. Shu sababli etnik guruhlar o'rtasidagi farqni "milliy xususiyat" bilan emas, balki ijtimoiylashuv mexanizmlari bilan izohlash maqsadga muvofiqdir ^[1].

Tadqiqot natijalari mehnat motivatsiyasining ichki va tashqi omillari o'zaro uzviy bog'liqligini ham ko'rsatdi. Ichki omillar qatoriga mehnatga ijobiy munosabat, o'zini namoyon qilish istagi, mustaqillikka intilish va oilaga naf keltirish kabi motivlar kiradi. Tashqi omillar esa asosan mehnat bozori holati, til kapitali, kasbiy tayyorgarlik, ta'lim sifati hamda mavjud ijtimoiy stereotiplar bilan belgilanadi. Ayniqsa, rus tilini bilish, amaliy ko'nikmalar va ijtimoiy aloqalarning mavjudligi mehnatga bo'lgan qiziqish va ishonchni kuchaytiruvchi omil sifatida ko'rinadi ^[2].

Muhokama jarayonida yana bir muhim jihat aniqlandi: mehnat motivatsiyasi barcha etnik guruhlarda bir xil mazmunda shakllanmaydi. Ayrim muhitlarda mehnat ko'proq "oilaviy burch" sifatida idrok qilinsa, boshqalarida u "mustaqil hayotga chiqish vositasi", "ijtimoiy mavqe topish yo'li" yoki "barqarorlik manbai" sifatida baholanadi. Bu yerda farq etnik mansublikning o'zida emas, balki o'sha guruh yashayotgan ijtimoiy makon, oilaviy kutishlar va ta'limiy resurslar bilan bog'liq ^[1].

Shuningdek, gender omili mehnat motivatsiyasi tahlilida alohida e'tiborni talab qiladi. Ayrim an'anaviy qarashlar qizlarning kasb tanlovi va ish faoliyatini tor doirada belgilashi mumkin. Natijada qizlar mehnat motivatsiyasi ko'proq "xavfsiz", "ijtimoiy ma'qullangan" kasblar tomon yo'naladi, bu esa ularning iqtisodiy faolligi va mehnat bozorida imkoniyatlarini cheklashi mumkin ^[1]. Shu bois mehnat motivatsiyasini faqat etnik guruhlar bo'yicha emas, balki etnik va gender omillari kesishgan holda tahlil qilish to'g'riroq yondashuv hisoblanadi.

Mazkur tadqiqotning yana bir muhim natijasi shundaki, yoshlarning mehnat motivatsiyasini kuchaytirish uchun umumiy yondashuv yetarli emas. O'zbekistonning hududiy, til va etnomadaniy jihatdan turli muhitlari turlicha yondashuvni talab qiladi. Aralash etnik hududlarda kasbga yo'naltirish, til tayyorgarligi, biznes savodxonligi va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish dasturlari ko'proq samara berishi mumkin. Demak, yoshlar bandligi bo'yicha siyosat ishlab chiqishda etnomadaniy sezgirlik muhim ahamiyat kasb etadi ^[6].

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'zbekistonda turli etnik guruhlarda mehnat motivatsiyasi masalasi murakkab va ko'p omilli ijtimoiy hodisa hisoblanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, mehnat motivatsiyasidagi farqlar etnik mansublikning o'zi bilan emas, balki unga tutash bo'lgan til muhiti, ta'lim imkoniyatlari, oilaviy qadriyatlar, gender me'yorlari va ijtimoiy tarmoqlar bilan ko'proq belgilanadi.

Birinchidan, yoshlarning mehnatga bo'lgan motivatsiyasi asosan iqtisodiy xavfsizlik, oilaga yordam berish, mustaqillikka erishish va ijtimoiy mavqe topish kabi omillar bilan shakllanadi. Ikkinchidan, til kapitali va kasbiy tayyorgarlik darajasi ayrim guruhlarda mehnat motivatsiyasining kuchliroq yoki zaifroq bo'lishiga sabab bo'lishi mumkin. Uchinchidan, gender stereotiplari va an'anaviy ijtimoiy qarashlar ayniqsa qizlarning mehnat motivatsiyasi va kasb tanloviga ta'sir ko'rsatadi. To'rtinchidan, yoshlarning mehnatga intilishini kuchaytirishda oilaviy tarbiya, kasbga yo'naltirish, til o'rgatish va amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish muhim o'rin tutadi.

Amaliy jihatdan quyidagi tavsiyalarni ilgari surish mumkin:

Birinchidan, maktab va kollej bosqichida kasbga yo'naltirish tizimini kuchaytirish zarur.

Ikkinchidan, yoshlar uchun rus tili, ingliz tili, biznes savodxonligi va amaliy kasbiy tayyorgarlikni oshiruvchi dasturlarni kengaytirish lozim.

Uchinchidan, qizlarning iqtisodiy faolligini cheklovchi stereotiplarni yumshatishga qaratilgan ijtimoiy-ma'rifiy ishlarni kuchaytirish maqsadga muvofiq.

To'rtinchidan, turli hudud va etnik muhitlarda yoshlar mehnat motivatsiyasini chuqurroq o'rganish uchun maxsus sotsiologik va psixologik tadqiqotlar o'tkazilishi zarur.

Shunday qilib, O'zbekistonda turli etnik guruhlarda mehnat motivatsiyasini tahlil qilish yoshlar bandligi siyosati, kasbga yo'naltirish tizimi va ijtimoiy tenglikni ta'minlash uchun muhim ilmiy-amaliy asos bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. UNICEF. Youth of Uzbekistan: Challenges and Prospects. Tashkent, 2020. B. 4, 39, 45–48, 57–58.
2. UNICEF. Situation Analysis of Children and Adolescents in Uzbekistan. Tashkent, 2024. B. 72, 105.
3. International Labour Organization. Global Employment Trends for Youth 2024: Executive Summary. Geneva, 2024. B. 1–2.
4. O'zbekiston Respublikasi Qonuni. "Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida"gi O'RBQ-406-son Qonun, 14.09.2016. 3-modda.
5. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 23-son qarori. "O'zbekistonda yoshlarga oid davlat siyosatini 2025-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida", 18.01.2021.
6. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. 2023. 4-modda.
7. O'zbekiston Respublikasining "Davlat tili haqida"gi Qonuni. 21.12.1995. 2-modda.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №4(4)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.